

Problemi in dileme muzejske pedagogike - v Narodnem muzeju

Ob vseh prizadevanjih in načelnem zavedanju strokovnih delavcev v muzeju, konkretno v Narodnem muzeju, kako pomembno je vzgojno-izobraževalna dejavnost, še posebno ker ima Narodni muzej status nacionalne ustanove, na tem področju naletimo na kontradiktornost. Dejstvo je namreč, da za normalen potek vzgojno-izobraževalnega dela nimamo niti najbolj temeljnih pogojev: nimamo opreme, da o prepotrebni dodatni prostori pri sedanjih prostorskih stiski v muzejski stavbi na Prešernovi 29, kjer sta še Prirodoslovni muzej Slovenije in Slovenski etnografski muzej - sploh ne govorimo. Za delo z obiskovalci bi v okviru prostorske preureditve za potrebe vseh treh muzejev potrebovali predavalnico z avdiovizualno opremo ter za vsak muzej posebej ustrezno opremljen kabinet. Predvsem pa Narodni muzej že dalj časa nima postavitve stalne zbirke. Vzrok za to stanje so tudi prenovitvena dela muzejske hiše. Tako je delo kustosa pedagoga še dodatno oteženo.

Vzgojno-izobraževalno delo v muzeju povezuje stalne zbirke (postavitve) s spremljajočimi občasnimi tematskimi raziskavami, pa tudi posebne programe za mladino in odrasle, ki naj bi potekali v predavalnicah, kabinetih, šolah (muzej na obisku), muzejskih dvoranah. Zlasti delo z mladino v muzeju zahteva vsebinske in organizacijske premike: bistvo tega dela ni samo v kadrovski sestavi in tehniški organiziranosti, ki sta sicer nujni predpogoj, ampak tudi v muzejski govorici in sporočilih - bistvo je tako v problematizaciji in ne le v prezentaciji. *Narodni muzej oziroma njegove razstave obiskovalci še vedno samo obiščejo, vanj se ne vračajo, da bi se obogatili!*

Tudi sicer potrebujemo svojo metodologijo in posredovanje informacij: muzej naj bi ne deloval niti kot prestižna ustanova niti kot slaba šola. Načrtovanje vzgojno-izobraževalne funkcije muzeja mora rasti postopoma in sistematično, prav tako pa tudi muzeološko izobraževanje vseh delavcev v muzeju, pravzaprav vseh, ki naj bi se ukvarjali s komunikacijo z občinstvom. Zavedati bi se morali, da se muzej realizira šele v komunikaciji s publiko. Za uspeh svojega poslanstva v muzejski pedagogiki bi si moral muzej prizadevati za ustrezne razstavne prostore z didaktičnimi razstavami vred, za pridobitev učnega kabineta s pripomočki in informativnim gradivom

ter za strokovno in pedagoško usposobljenost vseh, ne le kustosa pedagoga.

Temelj za izobraževalno delo v muzeju je prostor, ki je namenjen tej dejavnosti: to je lahko kraj, kjer skupina ljudi pod vodstvom muzejskega strokovnjaka razpravlja o obiskani razstavi, posluša predavanja, lahko pa je tudi delavnica za različne dejavnosti, ki so povezane z muzejem in njegovo vsebino. Velikost in opremljenost takšnega prostora sta seveda odvisni od vrste dela. Razumno in smiselno izbrana oprema lahko poveča uporabnost prostora, uporaba avdiovizualnih sredstev pa lahko bistveno poveča uspešnost pedagoškega dela. *Delo na področju vzgojnega izobraževanja v muzeju seveda ne more čez noč preiti v novo kakovost in doseči uspeh: gre za dolgotrajnejši proces vseh sodelujočih v muzeju.*

Ob vseh izkušnjah, ki sem si jih pridobila ob razstavah Narodnega muzeja - med njimi je sicer veliko pozitivnih, a niso samo takšne - moram zapisati, da delo kustosa pedagoga ne more in ne sme biti omejeno le na vodstva po razstavah, čeprav od njega zvečine pričakujemo prav to. Menim, da za večino muzejskih delavcev velja, da njihovo delo v muzeju presega okvire akademske discipline, ki se poučuje na univerzi, in da se dela v muzeju učimo na delovnih mestih, kar še posebno velja za muzejsko pedagogiko. Delo kustosa pedagoga je predvsem, da išče nove oblike predstavitve in organizacije v muzeju.

Prav zato v nadaljevanju navajam primer, ki sem ga skušala vplejati, a je zaradi premajhnega razumevanja in posluha obstal na začetku poti. Razstava z naslovom *Pripoved o prazgodovinski hiši s prezgodnjim koncem*, ki je bila obenem z videofilmom na ogled letošnje poletje v avli Narodnega muzeja, je v bistvu delni rezultat večjega projekta (*Prikaz življenja v prazgodovini*), ki naj bi razumljivo, konkretno in privlačno predstavil prazgodovinsko obdobje osnovnošolski mladini. Pri tem ni šlo za megalomanski in neizvedljiv projekt, kot bi radi videli nekateri sodelavci v muzeju; ob pomoči vseh zainteresiranih bi namreč gotovo lahko prerasel v bolj kakovostno obliko.

Poglavitni namen že postavljene razstavice ter celotnega projekta, ki ga želimo nadaljevati, je spodbuditi v otroku ustvarjalnost in sodelovanje, kar je obenem tudi najkrajša pot do védenja. Radi bi z bolj modernimi metodami

približali človeško zgodovino ter uveljavili pot, po kateri bi bilo mogoče kontinuirano kvalitativno dojemati tako zgodovino kot kulturo. Pri predstavitvi lahko uporabljamo audiovizualizacijo, ki je kot nadgradnja teorije bolj dostopna obiskovalcu, še posebno šolarjem. Bistven element vizualizacije so rekonstrukcije, ki ne rabijo le preverjanju znanstvenih teorij, ampak kot elementarno gradivo kličejo k ponovni vzpostavitvi določene realite.

Če bi res izdelali projekt *Prikaz življenja v prazgodovini*, bi v dobršni meri odgovorili na vprašanja kaj, kako in zakaj pri ponazarjanju prazgodovinskega obdobja za šolsko mladino. Želeli bi si postaviti razstavo, ki o obdobju nekaj pove in ne vztraja zgolj pri eksaktni resnici, čeprav izhaja iz nje. Razstava bi naj spodbujala predvsem predstavne zmožnosti osnovnošolskih otrok. Prav zato bi jo želeli oblikovati iz tehle elementov: rekonstrukcij (predstava), kopij (otip), videospotov (sprejemanje in dojetanje snovi prek televizije kot sodobnega medija), pripovedi na panojih in zloženki (v obliki stripa, pri šolarjih priljubljene zvrsti umetnosti). Razstavo naj bi spremljali programi, ki bi učenca vpeljali v nov svet, v pridobivanje novih izkušenj in vedenje o določenem obdobju, predmetu.

Razstava *Pripoved o prazgodovinski hiši s prezgodnjim koncem*, katere naslov obljublja tudi njeno nadaljevanje, je že pokazala, da je za obiskovalce, predvsem za šolarje, ta način vsekakor zanimiv. V obliki, v kateri je bila postavljena v avli Narodnega muzeja, zdaj tudi gostuje po slovenskih osnovnih šolah. Ob tem smo pripravili za učence tudi t.i. delovne liste na predstavljeno temo. Po končanem gostovanju bomo pripravili analizo odzivov, pozitivnih, pa tudi negativnih, ter pri nadaljevanju projekta upoštevali vse smiselne predloge in pripombe. Tudi sicer smo pri načrtovanju projekta *Prikaz življenja v prazgodovini* predvideli gostovanja razstave v prostorih slovenskih osnovnih šol. Izbira šolskega prostora ni nujno ključna, saj je za otroka bolj domačen kot muzej. Prav zaradi te specifičnosti bi morali pri oblikovanju razstave tudi v nadaljevanju računati tako z možnostjo hitre postavitve kot tudi z omejeno prostornino prevoznega sredstva. Pri razstavljanju na šolah je učitelj vedno pomemben, še zlasti ker naj bi se pri podajanju predstavljene snovi pokazale njegove človeške dobre lastnosti.

Tisto, kar naj bi razstava, zdajšnja kot prihodnja še lahko dala, je namreč prepuščeno domiselnosti in osebni zavzetosti posameznega učitelja. Zato je treba za učitelja pripraviti informativne liste z navedeno primerno literaturo. Zanimanje za celoten projekt, na katerega sicer opozarja že razstava kot delen dosežek, nameravamo spodbuditi še s privlačnimi članki, ugankami itd. v mladinskem časopisju.

Omenjeni poskus oziroma njegovo nadaljevanje bi ob sodelovanju vseh gotovo lahko pomenil izboljšanje v muzejski razstavno-pedagoški dejavnosti, seveda ob sprotne odstranjevanju napak, ki so neogibne pri kate-remkoli delu, še posebej inovatorskem. Če že govorimo o nacionalno pomembni vlogi - matičnosti - Narodnega muzeja, bi morala veljati tudi ali predvsem za področje vzgojno-izobraževalnega dela. *Saj je resnično odprt muzej le tisti, ki vodi dialog s publiko!*

Eva Kocuvan